EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 12.7.2022
COM(2022) 333 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Euroopan parlamentin ja neuvoston 11 päivänä maaliskuuta 2009 annetussa asetuksessa (EY) N:o 223/2009 edellytettävistä tilastojen luotettavuutta koskevista jäsenvaltioiden sitoumuksista

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Euroopan parlamentin ja neuvoston 11 päivänä maaliskuuta 2009 annetussa asetuksessa (EY) N:o 223/2009 edellytettävistä tilastojen luotettavuutta koskevista jäsenvaltioiden sitoumuksista

1. JOHDANTO

1.1. Euroopan tilastoista annettu asetus (EY) N:o 223/2009

Tämä on kolmas Euroopan tilastoista annetun asetuksen (EY) N:o 223/2009[1] ja erityisesti sen 11 artiklan 4 kohdan mukaisesti laadittu kertomus. Mainitussa kohdassa säädetään seuraavaa:

”Komissio seuraa jäsenvaltioiden sitoumuksia säännöllisesti jäsenvaltioiden lähettämien vuosikertomusten perusteella, ja sitoumuksia päivitetään tarvittaessa.

– –

Komissio raportoi julkaistuista sitoumuksista ja tapauksen mukaan edistymiskertomuksista Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 9 päivänä kesäkuuta 2018 ja joka toinen vuosi sen jälkeen.”

Ensimmäinen kertomus julkaistiin vuonna 2018[2] ja toinen vuonna 2020[3].

1.2. Tilastojen luotettavuutta koskeva sitoumus

Tilastojen luotettavuutta koskevan sitoumuksen, jäljempänä ’sitoumus’, käsite syntyi tarpeesta parantaa tilastojen laatukehystä. Se kuvattiin ensimmäistä kertaa vuonna 2011 komission tiedonannossa[4]. Käsitteen tarkoituksena on saada kansalliset hallitukset kantamaan vastuuta siitä, että maassa noudatetaan Euroopan tilastoja koskevia käytännesääntöjä, jäljempänä ’käytännesäännöt’.[5]

Käytännesäännöissä vahvistetaan Euroopan tilastojen kehittämistä, tuottamista ja jakelua koskevat normit. Säännöt perustuvat 16 periaatteeseen, jotka koskevat institutionaalista ympäristöä, tilastoprosesseja ja tilastotuotteita. Käytännesääntöjen tarkoituksena on varmistaa, että Euroopan tilastot ovat sekä relevantteja, oikea-aikaisia ja täsmällisiä että ammatillisen riippumattomuuden, puolueettomuuden ja objektiivisuuden periaatteiden mukaisesti laadittuja. Sitoumuksella luodaan käytännesääntöjen ja jäsenvaltioiden hallitusten väliltä aikaisemmin puuttunut yhteys.

Asetuksen (EY) N:o 223/2009 11 artiklan 3 kohdan mukaan sitoumukset ovat välineitä, joiden ”tarkoituksena on varmistaa yleisön luottamus Euroopan tilastoihin sekä edistyminen käytännesääntöihin sisältyvien tilastoperiaatteiden täytäntöönpanossa” ja jotka sekä jäsenvaltioiden että komission on hyväksyttävä.

---

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 223/2009, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2009, Euroopan tilastoista sekä salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1101/2008, yhteisön tilastoista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 322/97 ja Euroopan yhteisöjen tilasto-ohjelmakomitean perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 89/382/ETY, Euratom kumoamisesta (EUVL L 87, 31.3.2009, s. 164).

2 COM(2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516

3 COM(2020) 278 final: EUR-Lex – 52020DC0278 – FI – EUR-Lex (europa.eu).

4 COM(2011) 211.

5 Euroopan tilastoja koskevat käytännesäännöt – vuoden 2017 tarkistettu versio.

Muutosasetuksen (EU) N:o 2015/759[6] johdanto-osan 17 kappaleessa todetaan myös, että sitoumuksiin ”olisi sisällyttävä tuon jäsenvaltion hallituksen antamat erityiset sitoumukset parantaa tai ylläpitää käytännesääntöjen soveltamisen edellytyksiä”.

1.3. Euroopan tilastojärjestelmän (ESS) vertaisarvioinnit

Eurostat ja kaikkien jäsenvaltioiden ja EFTA-maiden kansalliset tilastoviranomaiset ovat muodostaneet Euroopan tilastojärjestelmäksi (ESS) kutsutun kumppanuuden Euroopan tilastojen tuottamista varten. Euroopan tilastojärjestelmän jäsenet ovat tilastojensa laadun takaamiseksi luoneet yhteisen laatukehyksen, jonka kulmakivenä ovat käytännesäännöt. Säännölliset ESS:n vertaisarvioinnit ovat sitoumusten lisäksi tärkeä väline sen arvioimiseksi, noudattavatko jäsenet käytännesääntöjä. Vertaisarvioinneilla varmistetaan yhteisen laatukehyksen täytäntöönpano ja siten Euroopan tilastojen laatu.

ESS:n säännöllisiin vertaisarviointeihin sisältyy itsearviointeja, maakohtaisia vierailuja ja parannussuosituksia sisältävä vertaisarviointikertomus kustakin arvioidusta maasta. Suositusten pohjalta tehdään parantamistoimia, joita Eurostat seuraa vuosittain. Kaksi aiempaa vertaisarviointikierrosta toteutettiin vuosina 2006–2008 ja 2013–2015. Nyt meneillään oleva kolmas kierros toteutetaan vuosina 2021–2023.

2. YLEISKATSAUS LUOTETTAVUUTTA KOSKEVIIN SITOUMUKSIIN JA JÄSENVALTIOIDEN KERTOMUKSIIN

2.1. Yleiset säännökset

Asetuksen (EY) N:o 223/2009 11 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on laadittava ja julkaistava sitoumus tai vähintään lähetettävä komissiolle kertomus käytännesääntöjen täytäntöönpanossa saavutetusta edistymisestä ja sitoumuksen laatimiseksi toteutetuista toimista ja julkaistava se.

Komissio seuraa sitoumuksia säännöllisesti jäsenvaltioiden lähettämien vuosikertomusten perusteella.

2.2. Sitoumuksen muoto

Asetuksessa (EY) N:o 223/2009 ei säädetä sitoumuksen muodosta. Sitoumuksiin on kuitenkin sisällyttävä erityisiä toimintapoliittisia sitoumuksia, ja ne on esitettävä ja laadittava siten, että varmistetaan oikeat edellytykset laadukkaille tilastoille.

Jäsenvaltiot, jotka katsovat, että niiden lainsäädännön tietyt osat muodostavat sitoumuksen, viittaavat yleensä niihin säännöksiinsä, jotka ovat merkityksellisiä käytännesääntöjen täytäntöönpanon edellytysten parantamisen tai ylläpitämisen suhteen, ja raportoivat viimeaikaisesta kehityksestä. Jäsenvaltiot, jotka ovat laatineet erillisen sitoumuksen, ovat ilmoittaneet siitä komissiolle ja julkaisseet sitoumuksen.

Jäljempänä 2.2.1 jaksossa esitetään yleiskatsaus jo tehdyistä sitoumuksista, joiden osalta raportoitiin merkittävästä kehityksestä vuosina 2020 ja 2021.

[6] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 2015/759, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2015, Euroopan tilastoista annetun asetuksen (EY) N:o 223/2009 muuttamisesta (EUVL L 123, 19.5.2015, s. 90).

2.2.1. Sitoumuksen muodostavat kansalliset lait

Kroatia: Uusi virallisia tilastoja koskeva laki[7] tuli voimaan maaliskuussa 2020. Sillä annetaan Kroatian tilastotoimistolle ammatillinen riippumattomuus ja tuki, jota se tarvitsee käytännesääntöjen täytäntöönpanon edellytysten ylläpitämiseen ja parantamiseen.

Pääjohtajan nimittämistä ja erottamista koskevia säännöksiä parannettiin. Lisäksi vahvistettiin tilastojärjestelmän sisäistä yhteistyötä ja koordinointia koskevia säännöksiä ja uusi rahoitusperusta. Suunnitellun erillisen sitoumuksen valmistelussa ilmoitettiin tapahtuneen merkittävää edistymistä.

Tšekki: Sitoumus julkaistiin 28. helmikuuta 2018.[8] Vuosina 2020 ja 2021 valtio noudatti edelleen täysin Tšekin tilastotoimiston ammatillisen riippumattomuuden periaatetta. Tšekin tilastotoimisto puolestaan edisti aktiivisesti ammatillisen riippumattomuuden periaatteita ja toimi niiden mukaisesti.

Tanska: Kansallinen tilastokeskus laati vuosina 2020 ja 2021 käytännesääntöihin perustuvat uudet pakolliset laatuohjeet, jotka sisältävät seurannan ja raportoinnin valtiolle ja muodostavat perustan kansalliselle täytäntöönpanomenettelylle.

Suomi: Asiaa koskevaa kansallista tilastolakia tarkistetaan parhaillaan, ja se esitetään eduskunnalle vuoden 2022 aikana.

Ranska: Tilastoja koskevan ammatillisen riippumattomuuden sisällyttäminen lainsäädäntöön on edennyt hyvin. Kulttuuriministeriö on jo tehnyt asetukseen tarvittavat muutokset. Resurssien riittävyydestä allekirjoitettiin monivuotinen sopimus, jolla varmistetaan, että tavoitteet saavutetaan ja sisäistä hallintoa parannetaan. ESS:n vertaisarviointikäynti tehtiin jo vuonna 2021.[9]

Italia: ESS:n vertaisarviointikäynti tehdään vuoden 2022 loppupuolella. Vuosina 2020 ja 2021 päivitettiin tilastolaitoksen laatupolitiikkaa, laatukomitea perustettiin uudelleen ja Italian tilastoja koskevien käytännesääntöjen toinen versio hyväksyttiin. Työtä erillisen sitoumuksen valmistelemiseksi jatkettiin.

Alankomaat: Vuosina 2020 ja 2021 toteutettiin monia toimia, joilla pyrittiin parantamaan käytännesääntöjen noudattamista. Alankomaiden tilastokeskus esimerkiksi julkaisi vuonna 2020 uuden henkilöstöstrategian vuosiksi 2020–2025 ja hankki useita ISO-sertifiointeja.

Espanja: Sitoumus pannaan täytäntöön osana vuosien 2021–2024 kansallista tilastosuunnitelmaa ja sitä seuraavia vuosiohjelmia. Kansallisen tilastolaitoksen ylläpitämällä erityisellä verkkosivustolla[10] on yleistajuinen tiivistelmä sitoumuksesta ja linkit kaikkiin vuodesta 2016 lähtien laadittuihin monivuotisiin suunnitelmiin ja vuosiohjelmiin.

Slovakia: Sitoumuksen muodostaa valtion tilastoja koskeva laki[11]. Säädöstä muutettiin vuonna 2021 tämän selventämiseksi ja käytännesääntöjen periaatteiden täytäntöön panemiseksi.

---

7 Virallinen lehti nro 25/20.

8 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic

9 Asiakirja on saatavillaeuropa.eu-sivustolla.

10 INE – MetodologiaYEstandares – Euroopan tilastoja koskevien käytännesääntöjen edistämistä ja soveltamista koskevat aloitteet.

11 540/2001 §.

Myös seuraavat jäsenvaltiot katsovat sitoumuksen perustuvan kansalliseen lainsäädäntöön eivätkä ole ilmoittaneet merkittävistä muutoksista kahden viime vuoden aikana: **Itävalta, Latvia, Liettua, Luxemburg, Portugali, Puola, Saksa, Unkari ja Viro.**

2.2.2. Erilliset sitoumukset

Bulgaria:

Viime kertomuksen jälkeen ainoastaan Bulgariassa on hyväksytty uusi erillinen sitoumus[12] (joulukuussa 2021). Siinä todetaan, että kansallinen tilastojärjestelmä on käytännesääntöjen periaatteiden mukainen, taataan virallisten tilastojen riippumattomuus ja ilmaistaan valtion sitoutuminen kansallisen tilastolaitoksen tuottamien tilastotietojen laatuun, mikä lisää Bulgarian tilastojen uskottavuutta.

Edellisissä kertomuksissa kuvatut erilliset sitoumukset:

Kreikka: Sitoumus[13] allekirjoitettiin vuonna 2012.

Ruotsi: Sitoumus[14] esitettiin hallituksen vuoden 2017 talousarvioesityksessä.

Slovenia: Hallitus hyväksyi sitoumuksen[15] vuonna 2017.

Irlanti: Hallitus hyväksyi sitoumuksen[16] vuonna 2017.

Belgia: Sitoumus[17] julkaistiin vuonna 2017.

Romania: Hallitus hyväksyi sitoumuksen[18] vuonna 2017. Romania ilmoitti toteuttaneensa vuosina 2020 ja 2021 lisätoimia tilastolaitoksen riippumattomuuden varmistamiseksi ja riittävien resurssien osoittamiseksi ja ottaneensa käyttöön uusia digitalisaatiota, tietosuojaa ja hallinnollisten tietojen parempaa käyttöä koskevia toimintapolitiikkoja ja menetelmiä.

Malta: Sitoumus**[19]** allekirjoitettiin vuonna 2018.

Kypros: Sitoumus allekirjoitettiin vuonna 2018, ja se julkaistiin[20] yhdessä yleistajuisen tiivistelmän kanssa. Kypros ilmoitti, että sitoumusta on tarkoitus tarkistaa, koska kansallista tilastolakia tarkistettiin vuonna 2021.

---

12 https://nsi.bg/en/content/19201/basic-page/commitment-confidence-statistics

13 https://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (saatavilla vain englanniksi).

14 https://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf ja https://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (saatavilla vain ruotsiksi).
Ks. myös Ruotsin tilastoviraston vuosiraportin 2017 sivut 28 ja 29: Official Statistics of Sweden – Annual report 2017
https://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf (sitoumuksen kuvaus englanniksi).

15 https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (saatavilla vain englanniksi ja sloveeniksi).

16 https://www.cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (saatavilla vain englanniksi).

17 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (saatavilla englanniksi, ranskaksi, saksaksi ja hollanniksi).

18 https://insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (saatavilla vain romaniaksi).

19 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx ja https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (saatavilla vain englanniksi).

20 Tilastojen luotettavuutta koskeva sitoumus (cystat.gov.cy).

ETA- ja EFTA-maat sekä ehdokasmaat:

Islanti, joka osallistuu Euroopan tilastojärjestelmään Euroopan talousalueen jäsenvaltiona, on myös antanut erillisen sitoumuksen[21]. Sveitsi, joka osallistuu Euroopan tilastojärjestelmään kahdenväliseltä pohjalta, raportoi yksityiskohtaisesti kansallisista toimenpiteistä, joilla taataan käytännesääntöjen noudattaminen. Sveitsi myös selvittää parhaillaan, miten virallinen sitoumus voitaisiin laatia. Kolme Länsi-Balkanin maata on hyväksynyt sitoumuksen virallisesti: Albania vuonna 2017, Montenegro vuonna 2018 ja Pohjois-Makedonia vuonna 2018.

3. PÄÄTELMÄT

Sitoumusten vahvistaminen on selvästi johtanut toivottuun lopputulokseen eli siihen, että jäsenvaltiot ovat sitoutuneet noudattamaan käytännesääntöjä. Se on myös lisännyt kansalaisten luottamusta virallisiin tilastoihin kaikkialla EU:ssa sekä Euroopan talousalueella ja naapurimaissa. Valtiot ovat tehneet merkittäviä parannuksia tilastoja koskevaan lainsäädäntöönsä ja julkistaneet sitoumuksensa sen varmistamiseksi, että käytännesääntöjen periaatteita noudatetaan.

Yhä useammat maat ovat laatineet tai laativat parhaillaan erillisiä sitoumuksia, mutta suurin osa katsoo edelleen, että sitoumus on olennainen osa niiden tilastoja koskevaa lainsäädäntöä. On selvää, että valmisteluprosessi vie aikaa, erityisesti siksi, että siihen tarvitaan poliittinen päätös.

Käynnissä oleva Euroopan tilastojärjestelmän vertaisarviointien kolmas kierros, joka on määrä saada valmiiksi vuoteen 2023 mennessä, on tällä hetkellä tärkein toimi, jolla tuetaan käytännesääntöjen noudattamista, osoitetaan Euroopan tilastojen korkea laatu ja kartoitetaan lisäparannusten tarvetta. ESS:n vertaisarviointimekanismia voidaan pitää yhtenä sitoumusten tukipilarina, koska sillä arvioidaan säännöllisesti kansallisten tilastoviranomaisten sitoutumista käytännesääntöjen noudattamiseen. Koska nämä kaksi menettelyä liittyvät vahvasti toisiinsa, käynnissä olevan vertaisarviointikierroksen voidaan odottaa johtavan sitoumusten kehittymiseen, ja raportointi liittyy todennäköisesti jälleen tähän.

Yleisesti ottaen on selvää, että hallitukset ja kansalliset tilastoviranomaiset kaikkialla EU:ssa ovat hyvin tietoisia siitä, että on tärkeää varmistaa kansalaisten luottamus Euroopan tilastoihin parantamalla käytännesääntöjen periaatteiden noudattamista. Lisäksi edellytykset käytännesääntöjen täytäntöönpanoon paranevat selkeästi koko ajan.

[21] https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac